

Inventarisatie ketelhuis 2013¹

Inventariseren van gierzwaluwen kan op 3 verschillende manieren. Het zien in- en uitvliegen van gierzwaluwen tijdens het broedseizoen, door camera's in de kast te plaatsen of door inspectie van gierzwaluwkasten na het broedseizoen.

Dit jaar is er geïnventariseerd in Moergestel en ontbrak de tijd om ook in Oisterwijk uitgebreid te inventariseren. Camera's plaatsen is duur en kan alleen bij een beperkt aantal kasten. Bij de kasten in de toren van het ketelhuis van de voormalige leerfabriek hebben we daarom gekozen voor visuele inspectie na het broedseizoen. Dit levert veel gegevens op, een bijkomend voordeel is dat we de kasten meteen schoon kunnen maken. Zeker als er spreuwen in de kasten gebroed hebben, is dit vaak hard nodig.

kastnr ²	nestmateriaal	hoeveelheid ³	opmerkingen
N1	veel twijgen en takjes, tot in de pijp. Veel plakkerige uitwerpselen	9	broedgeval spreek?
N2	spreeuwenmateriaal (twijgjes), met uitwerpselen	5	broedgeval spreek? Of dezelfde jongen in meerdere kasten? 4 braakballetjes
N3	twijgen, uitwerpselen, flinke plak vastgekleefd op de bodem. Ook vaste uitwerpselen	3	9 braakballetjes (spreek)
N4	enkele twijgjes, vastgekoekt nestmateriaal, veel vaste, middelgrote keutels	1	6 braakballetjes
N5	twijgjes en vastgekoekt nestmateriaal in kommetje. Keutels ± 1 cm	2	vlinder
N6	korte twijgjes, nestje van pluizen, witte vaste uitwerpselen	3	3 braakballetjes
N7	vastgekoekt nestmateriaal in kommetje, enkele keutels	1	
N8	beetje nestmateriaal vnl. twijgjes. Kleine keutels, max. 0,5 cm	1	
N9	veel twijgjes, enkele vaste uitwerpselen	7	levende vliegen en kleine motjes
N10	gevarieerd nestmateriaal: dons, mos, blaadjes, kleine takjes. Keutels ± 1 cm	1	
N11	twijgjes, enkele vaste uitwerpselen	0,5	kleine keutels
N12	twijgjes, enkele vaste uitwerpselen	4	
N13	twijgjes, enkele vaste uitwerpselen	2	
N14	minimaal met materiaal, enkele twijgjes, veel kleine keutels	0,5	slaapplaats?
N15	twijgjes, dons, zaadpluizen	3	
N16	twijgjes, enkele vaste uitwerpselen	1	
N17	enkele twijgjes, wat kleine keutels	0,5	

¹ Door: Gerard van der Kaa, Bart van Beerendonk en Hannie Nilsen (16 november 2013)

² De letters N en O verwijzen naar de noord en westkant van de toren

³ Op een schaal van 1-10

N18	enkele twijgjes, wat kleine keutels	0,5	
N19	twijgjes, mos, zaadpluizen, vaste uitwerpselen (3-4 mm)	3	eerst mees, daarna spreeuw?
N20	twijgjes, enkele vaste uitwerpselen	2	2 braakballetjes
N21	twijgjes, enkele vaste uitwerpselen	1	
N22	twijgjes, enkele vaste uitwerpselen	0,5	mogelijk een gz-keutel?????
N23			geluidskast
O24	leeg op enkele mosjes na		
O25	enkele takjes		vlinder (kleine vos)
O26	twijgjes en ander nestmateriaal	2	
O27	veel nestmateriaal, losse twijgjes, veertjes, veel plastic, stro. Links zit alles los met veel rommel ertussen, rechts bij uitgang is het een vastgekoekte massa	9	zeer waarschijnlijk broedgeval spreeuw mogelijk in combinatie met huismus.
O28			geluidskast
O29	leeg		vlinder (kleine vos)
O30	leeg		vlinder (kleine vos)
O31	enkele takjes	1	

Conclusies

- De kasten aan de noordgevel zijn allemaal bezocht, de oostgevel is dit jaar veel minder in trek met uitzondering van kast 27 waar zeer waarschijnlijk een spreeuw gebroed heeft. Ook in kast 1 lijkt door een spreeuw gebroed te zijn. De plakkerige uitwerpselen in de omringende kunnen veroorzaakt zijn door jongen uit een andere kast die op verkenning zijn of door spreeuwen die zich vergissen in de invliegopening. Dit hebben we ook gezien bij de kasten in de Joanneskerk. Minstens twee **broedgevallen van spreeuwen** lijken waarschijnlijk.
- Uit de gevonden uitwerpselen is af te leiden dat de kasten ook bezocht worden door kleinere zangvogels zoals **mezen en huismus**. Dat ze hier ook gebroed hebben, is onwaarschijnlijk. Er zijn in ieder geval geen sporen die hierop wijzen.
- In kast 22 werd een keutel gevonden die van een **gierzwaluw** zou kunnen zijn gezien grootte en consistentie. Verder werd echter niets gevonden dat erop zou kunnen wijzen dat de gierzwaluw de nestmogelijkheid in de toren al heeft ontdekt dus zeer waarschijnlijk is dit toch een groot uitgevallen uitwerpsel van een spreeuw.
- Opvallend was verder de vondst van 24 **braakballetjes** verdeeld over 4 kasten: 2-3-4-6-20. Deze braakballetjes waren 10 tot 15 mm lang, 8-13 mm in doorsnede en hadden een duidelijk puntje. De kleur was geel-bruin, de inhoud was droog en plantaardig. Zijn dit braakballen van spreeuwen? Een aantal braakballen is opgestuurd naar Annemarie van Diepenbeek.
- Ook **vlinders** lijken de kasten ontdekt te hebben. Ten tijde van de inventarisatie vonden we 4 overwinterende exemplaren Kleine Vos hangend aan het plafond in de kasten.

Braakballen van spreeuwen in meerdere kasten, ook in kasten met weinig nestmateriaal

Braakballen zijn 10-15 mm lang en hebben een puntje. Ze bevatten plantaardig materiaal.

Kleine Vos overwintert in meerdere kasten

Uitwerpselen in kast 4

Nestje met dons en kleine uitwerpselen

Kast 27 met mogelijk een broedgeval van spreeuwen, nestmateriaal tot vlak onder het plafond

Inventarisaties 2010-2012

Seizoen 2010⁴

Veel kasten waren door vogels 'ontdekt'.

Oostgevel: uit een aantal kasten (4) is het nestmateriaal (donsveertjes) verwijderd. De andere kasten waren ogenschijnlijk niet bezocht.

Noordgevel: in alle kasten waren sporen van vogelactiviteit, vooral mosjes en klein nestmateriaal. In twee kasten (19/20) lag veel nestmateriaal (mees?), in kast 19 lagen bovendien 4 (koude) eitjes van kool- of pimpelmees.

Seizoen 2011

Alle nestkasten zijn bezocht met uitzondering van kasten met geluidsapparatuur. Het nestmateriaal lijkt overwegend afkomstig van spreeuwen, in mindere mate van mezen. De kasten het verst verwijderd van de geluidsapparatuur bevatten het meeste nestmateriaal.

Seizoen 2012

Opnieuw zijn de kasten vooral populair zijn bij spreeuwen. Of er daadwerkelijk is gebroed, is twijfelachtig. De kasten lijken erg schoon. Opvallend is het verschil in nestmateriaal. In de kasten aan de oostgevel vinden we redelijk wat nestmateriaal, voornamelijk gedroogde grassen en kleine twijgjes. Geen takjes, mos of populierenproppen. De kasten aan de noordgevel bevatten voornamelijk grotere takjes en populierenproppen, gecombineerd met mos, veertjes, bladeren en andere rommel zoals touw en stukjes plastic. Opvallend is dat de kasten dicht bij de luidspreker weinig nestmateriaal bevatten in tegenstelling tot de kasten die verder weg liggen. In kast 27 ligt een ei, mogelijk huismus. Ook liggen er in vier kasten uitwerpselen.

In twee kasten is een vlinder aan zijn overwintering begonnen. We vinden geen sporen van vleermuizen.

⁴ De broedgelegenheid in de toren is gerealiseerd in november 2010. Deze inventarisatiegegevens hebben dan ook betrekking op winter en voorjaar 2010-2011.

Drie kasten aan de noordgevel (1-15-11). Gevarieerd nestmateriaal, hoe dichtter bij de luidspreker, hoe minder nestmateriaal (kast 1 ligt het verste weg, nr. 11 er bijna tegenaan). Kast 25 (oostgevel) bevat voornamelijk hooi en strootjes.

Andere vondsten zijn uitwerpselen, stukjes vetbol, één eitje en overwinterende vlinders.